

TEĀTRIS

Agresijas lāsts

Regnāra Vaivara Nacionālajā teātrī iestudētā izrāde "Suņu ciema Nelaiemes lācis" izsaukusi pretrunīgus vērtējumus

MAIJA SVARINSKA

"Regnārs Vaivars neapšaubāmi ir savā veidā izlēcis – visinteresantākajā nozīmē, proti, režisors, kas nenogurdams trācina ar estētiskām provokācijām. Bet vienlaikus viņš var pārsteigt arī ar savu jūtīgumu, smalku un dziļu varoņu attiecību izpēti." Tā rakstīju žurnālā "Teātra Vēstnesis" (2017/1), iesākot garu dialogu ar režisoru Regnāru Vaivaru, ar kuru sarunas laikā mums bija pamatīga saķeršanās par teātra kritiķa profesijas izpratni.

Šajā kontekstā, manuprāt, man nevajag recenzēt R. Vaivara jauno izrādi

MĀRCIS BALTSKARS/PUBLICITĀTES FOTO

Jēzus Kristus tēla asociatīvais atveidojums uzticēts aktrisei Laurai Siliņai.

■ VIEDOKĻI

Dievs ilgojas pēc tuvības ar cilvēku

JURIS JALINSKIS, priesteris:

"Nemācēšu spriest par šīs izrādes tehniskajiem un mākslinieciskajiem parametriem – tas lai paliek šīs jomas speciālistu ziņā, tomēr izrādes vēstījums man bija ļoti iedvesmojošs un svarīgs (...).

Ja dažos vārdos vajadzētu pateikt, par ko ir šī izrāde, tad, manuprāt, tā ir par Dieva tuvumu, par Viņa pacietīgo klātbūtni pasaulē un mūsu vidū.

Jau ienākot Nacionālā teātra vestibilā, sastapos ar neparastu ainu no Pēdējo Vakariņu nama, kura atgādināja par notikumu, kad Jēzus mazgāja saviem apustuljiem kājas (vismaz tā bija lugas pirmizrādes dienā).

Šai sakarā svarīgi ir uzsvērt, ka atšķirībā no citiem Evaņģēlija autoriem

apustulis Jānis neatstāta paša Svētā Vakarēdiena iedibināšanas norisi, bet to aizvieto tieši ar kāju mazgāšanas notikumu (Jāņa Evaņģēlija 13. nodaļa). Kā zinām, Jānis Pēdējo Vakariņu laikā bija pieklāvis pie sava Mācītāja krūtīm un līdz ar to spēja vislabāk nolasīt Jēzus sirdi notiekošo. Tāpēc savā Evaņģēlijā viņš vēlas norādīt uz lielo Dieva mīlestības noslēpumu, kas norisinās Svētā Vakarēdiena laikā, kad pats Dievs nometas ceļos mūsu priekšā, lai mums kalpotu. Dievs pazemībā nometas ceļos katra cilvēka priekšā, lai lūgtu pieņemt Viņa mīlestību. Viņš to lūdz, nevis uzspiež, jo patiesa mīlestība vienmēr ir pazemīga. Patiesa mīlestība vienmēr dāvā otram brīvību.

Šajā kāju mazgāšanas žestā, kas ar savu garīgo vēstījumu caurvij izrādi, mēs varam atpazīt Dieva ilgošanos pēc tuvības ar cilvēku. To varam nosaukt par mīlestību, kas vienmēr ir gatava kalpot un gaidīt, lai tikai varētu pievilkt

cilvēku sev klāt. Tas viss tiek darīts ar mērķi, lai arī cilvēkā rastos slāpes pēc Dieva. Šāda mīlestība, kas nometas ceļos un mazgā kājas, mums atklāj, cik katra mīlestība ir delikāta un trausla. (...)

Tieši šādu divējādu cilvēku attieksmi varēju novērot izrādes laikā, kad pie purviem ieskaitā ciena iemītniekiem ierodas noslēpumainā persona Lilita. Viņa, atstājot komfortablās tēva mājas, sāk dzīvot kopā ar ciema ļaudīm fiziski un morāli degradētā vidē. Vēra ņemama un simboliska nozīme ir humānajai palīdzībai (ēdiens, veļa, drēbes un visbeidzot – katram sava telts), kuru ciema iedzīvotāji tik ļoti gaidījuši un kuru viņi līdz galam neizskaidrojamā veidā saņem pēc šīs noslēpumainās personas ierašanās. (...)

Līdztekus šādai sākotnēji veiksmīgai līdzaspastāvēšanai izrādē ik pa brīdim ierodas policists (jaunais gars un ne tikai), kas mudina pārdot, iemaiņīt

vai piedraud atņemt to, kas cilvēkā ir dievišķs. Šāds pamudinājums nerodas vienīgi ārējo spēku un interešu ietekmē, bet uz to vilina arī cilvēka ievainotā un vājā daba, par ko izrādē liecina daudzkārtējie Lilitas izvarošanas gadījumi, kuros iesaistās gan veci, gan jauni (jaunais Jānis II mēģina atdarināt savu tēvu), gan veselie un slimie. Šo brutālo vardarbības veidu režisors, manuprāt, ir izvēlējis, lai spilgti norādītu uz cilvēka nežēlīgo rīcību pret Dievu un līdzcīvēkiem.

Patiesībā runa šeit ir par cilvēka iespēju pateikt Dievam "nē". Arī šodienas pasaulē, kā zināms, Dievam pateiktais "nē" atskan itin bieži. (...)

Beigās tomēr visiem ir jāreķinās ar aiziešanu no šīs dzīves. Izrādē tas tiek attēlots varbūt pārlietu nežēlīgi, kam it kā negribētos piekrist. (...) Mans secinājums ir šāds: purvā dzīvojošos un nāvei pakļautos var izglābt vienīgi daudziem vēl nezināmā, noslēpumainā

Persona, kura neuzkrītoši dzīvo mūsu vidū, kura pazemīgi mazgā mūsu kājas un kura pēc katra sitiena pagriež otru vaigu."

MAIJA SVARINSKA

Inga (izrādes skatītāja):

"Izrāde ir šausminoša, nav īsti skaidrs, vai tiešām mūsdienās nepietiek jaunuma, ko rādīt. Izvarošana nepārtraukti, nošaušana, sāpes... Katram savs, kādam jau droši vien patīks, bet laba saruna izrādes laikā un pēc tās tā arī neradās."

Ilze (izrādes skatītāja): "Ja režisora mērķis ir raisīt sašutumu, tad tas ir izdevies. Ja grib legāli skatīties uz seksuālo vardarbību, izvarošanu, masturbāciju, pornogrāfiju, tad šī izrāde ir jums domāta. (...) Izrāde liek, protams, aizdomāties, bet palika tāda nospiedoša sajūta, un nezinu, vai šo tematiku nevarēja arī citādi atainot." KZ

TEATRIS.LV

AKTUĀLĀ KINO APSKATS

"Karavadzēna" ("L'ombra di Caravaggio", Francija, Itālija, 2022, režisors Mikēle Plačido) – kinoteātros

Kaut šajos platuma grādos, runājot par Mikēli Plačido, pietiek pieminēt seriālu "Astonkājais" (1984–2001), lai par viņu viss šķietami būtu skaidrs, tādējādi tiek krietni reducēta viņa ilgā karjera gan teātrī, gan kino un televīzijā, turklāt gan kā aktierim, gan arī režisoram. Vēsturiskā drāma "Karavadzēna" ir viņa jaunākais sniegums, un tajā M. Plačido gan atveido kardinālu Frančesko Mariju del Monti, gan arī strādājis kā režisors, lai uz lielā ekrāna iedzīvinātu bagātīgu atsauču piepildītu stāstu par mākslinieku, viņa darbiem un neuzvaramo cīņu ar kato-

ļu baznīcu.

Ir 1610. gads, un Karavadzēno (lomā Rikardo Skamarčo) pelnīti tiek uzskatīts par īpaši talantīgu mākslinieku. Taču katoļu baznīca ir citās domās – tas, kā Karavadzēno glezno reliģiskās ainas, nav savienojams ar tās iesīkstējuma šajām dogmām, kaut arī paši svētie tēvi savos apartamentos vientulībā tīkminās par mākslinieka otas triepienu radīto realitāti. Kad pāvesta Paula V ausis nonāk baumas, ka savu darbu realizēšanā Karavadzēno izmanto pērkaņas sievietes, zagļus un bezpajumtniekus, Vatikāna slepenajam dienestam viņš pavēl noskaidrot, vai tā ir patiesība, un drīz vien inkvizitors Ēna (lomā Luī Garels) kripatiņu pa kripatiņai pēc sev pieejamās un bieži vardarbī-

PUBLICITĀTES FOTO

Skats no režisores Maivenas kostimdrāmas "Žanna Dībarī. Karaļa favorīte".

gi iegūtās informācijas veido Karavadzēno portretu, kurā traģiskus, taču cilvēcīgus vaibstus ieskicē arī Izabellas Ipēras atveidotā aristokrāte Konstanca Sforca Kolonna.

Karavadzēno dzīvesstāstu savulaik uz lielā ekrāna izzi-

mēja Dereks Džārmens (1986, galvenajā lomā Naidzels Terrijs, filmā piedalās arī debi-tante Tilda Svintone un Šons Bins), par savu darbu Berlīnes kinofestivālā izpelnoties "Sudraba lāci". Mikēle Plačido savas filmas vizualizācijā izmanto-

jis paša milzīgo interesi par mākslas vēsturi, jo īpašu uzmanību pievēršot detaļām un gaismas avotiem, kas Karavadzēno darbus uz mūžiem ierakstījis pasaules kultūrmantotumā. Piecās kategorijās filma bija nominēta Itālijas "Oskaram" – "David di Donatello Award" –, no kurām par labāko tika atzīta divas.

"Žanna Dībarī. Karaļa favorīte" ("Jeanne Du Barry", Francija, Beļģija, Lielbritānija, 2022, režisore Maivena) – kinoteātros

Pēc filmas "Žanna Dībarī. Karaļa favorīte" seansa Kan-nu kinofestivālā ovācijas turpinājās septiņas minūtes, un galvenās vīriešu lomas atveidotājs Džonijš Deps, par kuru pēdējos gados nerunāja kino kontekstā, varēja saņemt sasmelties savu pielūdzēju mīlestību, kaut

arī viņa atveidotais karalis aplausus pelnījis vien par silikona masku filmas finālā. Franču aktrise un režisore Maivena, kura uz vēsturisko patiesību pievērusi acis un dāsnī izrotātajā Versaļas pilī 47 gadu vecumā nospēlējusi Žannu Dībarī, kurai, iepazīstoties ar Francijas valdnieku, bija vien 25, jau atzinusi, ka šoreiz divas lomas kinolaukumā viņai bijušas par grūtu. Varbūt tāpēc kostimdrāma "Žanna Dībarī. Karaļa favorīte" sirgst ar dekoratīvismu un apzinātu atsvešinātību, vienlaikus norādot uz karaļnama stīvo etiķeti un reglamentu, kas pakļāva kā sulaiņu, tā visaugst-dzimušāko ikdienas gaitas, bet no galma intrigām nepasargāja pat luteklis. Lomā izcils ir Benjamins Lavernjē, filmā piedalās arī vecmeistars Pjērs Rišārs, Melvils Popū un Paskāls Gregorijs. KZ

ZANE DZENE